

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ»

Тема 1. Законодавча та нормативно-правове забезпечення охорони праці на підприємствах

Під час опрацювання даної теми студенти повинні самостійно вивчити теоретичні питання законодавчої бази дисципліни “Основи охорони праці”. Визначити які галузеві і міжгалузеві правила і норми з безпеки праці діють в Україні.

Слід визначити принципи державної політики з охорони праці та напрямки їх розвитку. Оволодіти питаннями організації охорони праці в організації чи на виробництві. Визначити особливості та порядок громадського контролю з охорони праці та порядок його оформлення.

Опрацювати правила трудового внутрішнього розпорядку. Знати закони “Про охорону праці”, “Про загальнообов’язкове соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”. Визначити види інструктажів, порядок їх проведення і документальне оформлення.

З’ясувати особливості соціального страхування від нещасних випадків та його законодавче регулювання.

Література [2; 4; 15-18; 25; 29]

Питання для самоконтролю

1. Система стандартів безпеки праці (ССБП).
2. Поняття про охорону праці відповідно до ССБП.
3. Місце і роль адміністративних працівників та кожного працівника в системі управління охороною праці.
4. Види відповідальності за порушення правил і норм охорони праці.
5. Єдині міжгалузеві і галузеві правила і норми.
6. Функціональні обов’язки служби охорони праці.
7. Порядок проведення інструктажів із техніки безпеки та їх оформлення.
8. Види відповідальності за порушення правил і норм охорони праці.
9. Закон про соціальне страхування.

Перелік індивідуальних завдань

1. Підготувати інформаційне повідомлення на тему (оцінюється в 1 бал)

- Принципи державної політики з питань охорони праці.
- Науково-технічний прогрес і безпека праці.
- Державні нормативні акти з охорони праці.
- Економічні методи управління умовами та охороною праці.
- Сутність, цілі і завдання охорони праці.
- Аналіз стану охорони праці в Україні в сучасних умовах.
- Планування поліпшення умов праці на основі колективного договору.

2. Підготувати кросворд з основних понять теми «Законодавча та нормативно-правове забезпечення охорони праці на підприємствах» (оцінюється в 1 бал).

3. Підготувати реферат на тему (оцінюється в 2 бали).

- Науково-технічний прогрес і безпека праці.
- Планування поліпшення умов праці на основі колективного договору.
- Економічні методи управління умовами та охороною праці.
- Аналіз стану охорони праці в Україні в сучасних умовах.

4. Підготувати презентацію на тему (оцінюється в 2 бали)

1. Електромагнітні поля, випромінювання та їх вплив на здоров'я людини.
2. Вплив мікроклімату на організм людини.
3. Методи захисту людини від негативного впливу шкідливих факторів.

5. Пройти тестування до теми 1 (оцінюється в 2 бали).

Тема 2. Основи виробничої санітарії і гігієни праці

Під час самостійного опрацювання даної теми потрібно з'ясувати визначення і класифікацію виробничих шкідливостей, склад поняття «мікроклімат виробничих приміщень».

Слід звернути увагу на вплив мікроклімату на організм людини. Визначити нормування виробничих шкідливостей таких як запиленість повітря, недостатнє освітлення виробничих приміщень, шум, вібрації, електромагнітні поля, випромінювання та їх вплив на здоров'я людини.

З'ясувати як виконується техніко-економічна оцінка впливу шкідливих факторів на ефективність праці робітників та основні методи захисту людини від негативного впливу шкідливих факторів.

Після вивчення даної теми студенти мають знати, як класифікуються виробництва за їх впливом на навколишнє середовище, класифікацію шкідливих факторів за видом і походженням, що таке захисна зона, санітарні розриви між будівлями, які існують вимоги до впорядкування території підприємства.

Література [2; 5; 13; 18; 20; 22; 25]

Питання для самоконтролю

1. Поняття “виробнича санітарія”, “гігієна праці”.
2. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливостей та небезпечності факторів виробничого середовища.
3. Вимоги техніки безпеки і виробничої санітарії до вибору території і планування підприємства.
4. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета та завдання атестації.
5. Вимоги виробничої санітарії до системи опалення.
6. Вплив шуму на організм людини та захист від нього.
7. Ціль класифікації шкідливих факторів.
8. Види освітлення, недоліки та переваги різних джерел освітлення.
9. Вібрація, її вплив на організм людини. Санітарна норма вібрацій.

Перелік індивідуальних завдань

1. Підготувати інформаційне повідомлення на тему (оцінюється в 1 бал)

- Нормативно-правові підстави для проведення атестації .
- Принципи класифікації умов праці.
- Електромагнітне випромінювання, санітарні норми, захист людини від впливу електромагнітного випромінювання.
- Шкідливі виробничі фактори та засоби захисту від них.
- Актуальні проблеми гігієни праці.
- Організація роботи операторів комп'ютерних терміналів щодо зменшення впливу електромагнітного випромінювання

2. Підготувати кросворд з основних понять теми «Основи виробничої санітарії і гігієни праці» (оцінюється в 1 бал).

3. Підготувати реферат на тему (оцінюється в 2 бали).

1. Електромагнітне випромінювання, санітарні норми, захист людини від впливу електромагнітного випромінювання.
2. Шкідливі виробничі фактори та засоби захисту від них.
3. Актуальні проблеми гігієни праці.
4. Організація роботи операторів комп'ютерних терміналів щодо зменшення впливу електромагнітного випромінювання.
5. Міжнародна організація праці щодо захисту працівників від різних видів шкідливостей.

4. Підготувати презентацію на тему (оцінюється в 2 бали)

1. Ідентифікації гігієнічного класу умов праці.
2. Шкідливі виробничі фактори та засоби захисту від них.
3. Актуальні проблеми гігієни праці.
5. **Пройти тестування до теми 2 (оцінюється в 2 бали).**

Тема 3. Поліпшення стану виробничого середовища, зменшення важкості і напруженості фізичної праці на підприємствах галузі

Під час самостійного опрацювання питань даної теми слід звернути увагу на поняття та напрямки поліпшення стану виробничого середовища, основні шляхи зменшення важкості та напруженості фізичної праці.

З'ясувати вимоги виробничої санітарії до складу та розміщення виробничих, санітарно-побутових, торговельних приміщень та правила внутрішнього оздоблення приміщень. Визначити порядок влаштування виходів, проходів, площадок та сходів.

Визначити, які небезпечні і шкідливі виробничі фактори присутні в приміщеннях підприємства та шляхи удосконалення трудового процесу з метою зниження його важкості та напруженості.

Література [5; 11; 13; 23; 23; 25]

Питання для самоконтролю

1. Знати, як класифікуються виробництва за їх впливом на навколишнє

середовище, класифікацію шкідливих факторів за видом і походженням.

2. Вентиляція і кондиціонування повітря.
3. Особливості застосування штучного освітлення (робочого, аварійного, евакуаційного) на підприємствах галузі.
4. Освітлення, норми освітлення, захист від осліплюючої дії світла.
5. Напрями поліпшення стану виробничого середовища.
6. Застосування раціональних режимів праці та відпочинку.
7. Удосконалення трудового процесу з метою зниження його важкості та напруженості.

Перелік індивідуальних завдань

1. Підготувати інформаційне повідомлення на тему (оцінюється в 1 бал)

- Види освітлення, недоліки та переваги різних джерел освітлення.
- Вимоги до систем природного освітлення залежно від призначення приміщень.
- Механізація та автоматизація технологічних процесів.
- Шкідливі виробничі фактори та засоби захисту від них.
- Улаштування виходів, проходів, площадок та сходів.

2. Підготувати кросворд з основних понять теми «Поліпшення стану виробничого середовища, зменшення важкості і напруженості фізичної праці на підприємствах галузі» (оцінюється в 1 бал).

3. Підготувати реферат на тему (оцінюється в 2 бали).

1. Характеристика оптимальних умов праці.
2. Санітарні норми мікроклімату при оптимальних умовах праці.
3. Сучасні проблеми поліпшення умов праці.
4. Методи оцінювання стану умов праці.
5. Страхування виробничих ризиків.

4. Підготувати презентацію на тему (оцінюється в 2 бали)

1. Застосування раціональних режимів праці та відпочинку.
2. Шкідливі виробничі фактори та засоби захисту від них.
3. Вентиляція та кондиціонування повітря.
5. **Пройти тестування до теми 3 (оцінюється в 2 бали).**

Тема 4. Профілактика виробничого травматизму

Під час вивчення даної теми слід з'ясувати значення технічного прогресу та його вплив на безпеку праці. Визначити умови праці на виробництві, класи умов праці та вплив санітарно-гігієнічних факторів виробництва на безпеку праці.

Звернути увагу на поняття «виробничі травми» та «професійні захворювання». Описати основні причини виробничого травматизму. Визначити порядок розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві. З'ясувати основні технічні та організаційні засоби і заходи щодо боротьби з травматизмом і профзахворюваннями.

Вивчити вимоги безпеки праці при експлуатації механічного, теплового і холодильного устаткування та вимоги безпеки щодо розташування виробничого обладнання, організації робочих місць.

Визначити особливості безпеки при вантажно-розвантажувальних роботах, при експлуатації підйомно-транспортного обладнання. З'ясувати вимоги безпеки до конструкцій машин і механізмів.

Визначити та описати порядок атестації робочих місць. Розрахунок економічної ефективності для запобігання нещасних випадків на підприємстві.

Опрацювати «Положення про розслідування та облік нещасних випадків на виробництві», «Положення про накладання штрафу на підприємство за недотримання законодавства з охорони праці».

Література [1; 7; 14; 20; 23; 29]

Питання для самоконтролю

1. Класифікація умов праці за тяжкістю та шкідливістю.
2. Поняття і види санітарних норм. Ціль введення їх в практичне застосування.
3. Класифікація устаткування.
4. Причини травматизму та нещасних випадків на виробництві.
5. Заходи попередження травматизму на виробництві.
6. Характеристика шкідливих умов праці.
7. Вимоги безпеки до теплового та холодильного устаткування.
8. Показники економічної ефективності безпеки праці.

Перелік індивідуальних завдань

- 1. Підготувати інформаційне повідомлення на тему**
 - Травматизм на виробництві і його соціально-економічні наслідки.
 - Заходи щодо запобігання травматизму на виробництві.
 - Науково-технічний прогрес і безпека праці.
 - Методи оцінювання стану умов праці.
 - Страхування виробничих ризиків.
 - Фактори виробничого середовища, що впливають на безпеку людини на виробництві.
- 2. Підготувати кросворд з основних понять теми «Профілактика виробничого травматизму» (оцінюється в 1 бал).**
- 3. Підготувати реферат на тему (оцінюється в 2 бали).**
 1. Травматизм на виробництві і його соціально-економічні наслідки.
 2. Науково-технічний прогрес і безпека праці.
 3. Оцінка соціальної та соціально-економічної ефективності заходів з поліпшення умов і охорони праці.
 4. Фактори виробничого середовища, що впливають на безпеку людини на виробництві.
 5. Заходи щодо запобігання травматизму на виробництві.

4. Підготувати презентацію на тему (оцінюється в 2 бали)

1. Класифікація умов праці за тяжкістю та шкідливістю.
2. Методи оцінювання стану умов праці.
3. Травматизм на виробництві і його соціально-економічні наслідки.
5. **Пройти тестування до теми 4 (оцінюється в 2 бали).**

Тема 5. Профілактика виробничого травматизму

Під час вивчення даної теми студенти повинні визначити шляхи та умови підвищення безпеки праці та напрямки профілактики виробничого травматизму. З'ясувати порядок роботи на машинах, механізмах та устаткуванні з підвищеною небезпекою.

Визначити та описати порядок отримання дозволу на початок виконання окремих робіт або експлуатації певних видів машин та обладнання.

З'ясувати організаційні та технологічні заходи забезпечення електробезпеки. Безпека при виконанні вантажно-розвантажувальних машин. Організація безпечної експлуатації ліфтів.

Слід з'ясувати вплив струму на організм людини та фактори і умови, від яких залежить ступінь ураження людини струмом, причини ураження. Вміти розробити організаційні заходи щодо захисту людини від ураження електричним струмом. Вивчити технічні засоби захисту від ураження електричним струмом, які повинні бути передбачені на підприємстві. Значення та устрій захисного заземлення.

Література [5; 8; 14; 18; 25; 27]

Питання для самоконтролю

1. Показники економічної ефективності безпеки праці.
2. Заходи попередження травматизму на виробництві.
3. Причини ураження людини електричним струмом.
4. Дати характеристику видам електричних травм.
5. Класифікація приміщень за правилами електробезпека.
6. Від чого залежить ступінь ураження людини електричним струмом?
7. Визначення "електробезпека", дати пояснення.
8. Параметри небезпечного струму, його характеристика і дія.
9. Захист людини від дії електричного струму.

Перелік індивідуальних завдань

1. **Підготувати інформаційне повідомлення на тему (оцінюється в 1 бал)**
 - Сучасні проблеми поліпшення умов праці.
 - Оцінка соціальної та соціально-економічної ефективності заходів з поліпшення умов і охорони праці.
 - Характеристика шкідливих умов праці.
 - Вимоги безпеки до теплового та холодильного устаткування.
2. **Підготувати кросворд з основних понять теми «Профілактика виробничого травматизму» (оцінюється в 1 бал).**

3. Підготувати реферат на тему (оцінюється в 2 бали).

1. Забезпечення електробезпеки в навчальному закладі.
2. Статична електрика, її походження, вплив на організм людини та захист від неї.
3. Методи захисту від електричного струму на виробництві.
4. Аналіз причин електротравматизму в галузях промисловості.
5. Фактори електричного характеру, що впливають на ступінь ураження електричним струмом.

4. Підготувати презентацію на тему (оцінюється в 2 бали)

1. Заходи попередження травматизму на виробництві.
 2. Аналіз причин професійних захворювань
 3. Сучасні проблеми поліпшення умов праці.
- 5. Пройти тестування до теми 5 (оцінюється в 2 бали).**

Тема 6. Організаційні основи забезпечення пожежної безпеки на підприємствах та організаціях.

Під час опрацювання даної теми слід звернути увагу на значення пожежної безпеки. Визначити, які діють основні нормативні документи в галузі пожежної безпеки. З'ясувати характерні причини пожеж, організаційні та технічні протипожежні заходи.

Описати класифікацію приміщень з пожежної безпеки. З'ясувати сутність поняття «вогнестійкість конструкцій, матеріалів». Визначити види горіння і способи зупинення його. Система попередження пожеж. Порядок сумісного зберігання речовин та матеріалів. Пожежна безпека будівель та споруд. Засоби та способи пожежогасіння.

Визначити порядок евакуації людей із будівель та приміщень. Загальні принципи організації пожежної безпеки. Державний пожежний нагляд.

Література [4; 13; 16; 18; 22; 23; 25]

Питання для самоконтролю

1. Визначити поняття “пожежна безпека”. З'ясувати причини пожеж на виробництві та в організаціях.
2. Знати, з чого складається забезпечення пожежної безпеки на виробництві.
3. Класифікація матеріалів за ступенем горючості.
4. Класифікація будівель за ступенем вогнестійкості.
5. Організаційні та технічні заходи пожежної безпеки. Способи припинення горіння. Пожежна сигналізація.

Перелік індивідуальних завдань

1. Підготувати інформаційне повідомлення на тему (оцінюється в 1 бал)

- Класифікація матеріалів за ступенем горючості.
- Класифікація будівель за ступенем вогнестійкості.
- Організаційні та технічні заходи пожежної безпеки.

- Способи припинення горіння.
- Пожежна сигналізація.

2. Підготувати кросворд з основних понять теми «Організаційні основи забезпечення пожежної безпеки на підприємствах та організаціях» (оцінюється в 1 бал)

3. Підготувати реферат на тему (оцінюється в 2 бали).

1. Статистична характеристика пожежної безпеки в Україні за 2010—2012 роки.
2. Системи оповіщення пожеж.
3. Характеристика причин виникнення пожеж в торговельній мережі.
4. Характеристика системи попередження пожеж.
5. Соціально-економічне значення пожежної безпеки в Україні.
6. Забезпечення пожежної безпеки у вищих навчальних закладах.

4. Підготувати презентацію на тему (оцінюється в 2 бали)

1. Характеристика причин виникнення пожеж.
2. Організаційні та технічні заходи пожежної безпеки.
3. Пожежна сигналізація.
5. **Пройти тестування до теми 6 (оцінюється в 2 бали).**

Тема 7. Протипожежна профілактика при експлуатації будівель та споруд

Під час опрацювання даної теми слід визначити завдання протипожежної профілактики. Вимоги пожежної безпеки до території будівель та споруд.

Звернути увагу на порядок забезпечення евакуації людей і збереження матеріальних цінностей при виникненні пожежі. Вимоги до опалення та вентиляційних систем. Протипожежна профілактика електроустановок.

Блискавкозахист. Складування та зберігання матеріальних цінностей.

Література [3; 8; 10; 19; 21]

Питання для самоконтролю

1. Протипожежна профілактика. Мета та завдання.
2. Протипожежна профілактика електроустановок.
3. Первинні засоби пожежогасіння та протипожежний інвентар.
4. Пожежна сигналізація. Мета та завдання.
5. Складування та зберігання матеріальних цінностей.

Перелік індивідуальних завдань

1. Підготувати інформаційне повідомлення на тему (оцінюється в 1 бал)

- Автоматичні установки пожежогасіння..
- Організація пожежної сигналізації в приміщеннях. Порядок її обслуговування.

2. Підготувати кросворд з основних понять теми «Протипожежна профілактика при експлуатації будівель та споруд» (оцінюється в 1 бал).

3. Підготувати презентацію на тему (оцінюється в 2 бали)

1. Первинні засоби пожежегасіння та протипожежний інвентар.
2. Автоматичні установки пожежегасіння.
3. Протипожежна профілактика.
4. *Пройти тестування до теми 7 (оцінюється в 2 бали).*

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Жидецький В. Ц. Основи охорони праці : Навч. посіб. / В. Ц. Жидецький, О. В. Мельников. – 4-те вид., допов. – Львів : Афіша, 2000. – 350с.
2. Охорона праці : Опорний конспект лекцій / укл. Бублик Г.А. – К : КНТЕУ, 2002. – 72с.
3. Основи охорони праці / За ред. Купчика М.П., Гандзюка М.П. – К : Основа, 2000. – 416с.
4. Охорона праці : Конспект лекцій / Укл. Бублик Г.А., Краснова О.М. – К : КНТЕУ, 2002. – 130с.
5. Охорона праці : Навч. посібник / За ред. Бедрія Я.І. – К : ЦУЛ, 2002. – 322с.
6. Грищук М. В. Основи охорони праці : Підручник / М. В. Грищук. – К : Кондор, 2005. – 240с.
7. Гогіташвілі Г. Г. Основи охорони праці : Навч. посібник / Г. Г. Гогіташвілі, В. М. Лапін. – Львів : Новий світ, 2004. – 232с.
8. Гандзюк М. П. Основи охорони праці : Підручник / М. П. Гандзюк, Є. П. Желібо, М. О. Халімовський ; За ред. Гандзюка М.П. – 2-ге вид. – К : Каравела, 2004. – 408с. – (Вища освіта в Україні).
9. Москальова В. М. Основи охорони праці : Підручник / В. М. Москальова. – К : Професіонал, 2005. – 672с.
10. Лапін В. М. Основи охорони праці : Навч. посібник / В. М. Лапін. – Львів : ЛБІ НБУ, 2004. – 142с.
11. Основи охорони праці : опорний конспект лекцій / уклад. Т.В. Бровенко. – К. : КНТЕУ, 2007. – 51с.
12. Грибан В. Г. Охорона праці : навч. посібник / В. Г. Грибан, О. В. Негодченко. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 280 с.
13. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець, О. С. Протоєрейський, Г. М. Франчук, І. М. Боровик. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
14. Основи охорони праці : навч. посібник / Р. М. Івах, Я. І. Бедрій, Б. О. Білінський, М. М. Козяр ; за ред. Р. М. Івах. – 4-те вид., перероб. і допов. – К. : Кондор, 2010. – 464 с.
15. Основи охорони праці : опорний конспект лекцій / авт. Т. В. Бровенко. – К. : КНТЕУ, 2011. – 51 с.

Додаткова

16. Жидецький В. Ц. Охорона праці користувачів комп'ютерів : Навч. посібник / В. Ц. Жидецький. – 2-ге вид., доп. – Львів : Афіша, 2000. – 176с.

17. Пістун І. П. Охорона праці. Практикум : Навч. посібник / І. П. Пістун, Ю. В. Кіт, А. П. Березовський ; За ред. Пістуна І.П. – Суми : Університетська книга, 2000. – 207с.
18. Катренко Л. А. Охорона праці в галузі освіти : Навч. посібник / Л. А. Катренко, І. П. Пістун. – Суми : Університетська книга, 2001. – 339с.
19. Сивко В. Й. Правові та організаційні основи охорони праці в Україні : Навч. посібник / В. Й. Сивко. – К : Кондор, 2003. – 140с.
20. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці : Навч. посібник / А. В. Русаловський. – К : Центр навчальної літератури, 2005. – 176с.
21. Коваль В. І. Управління охороною праці в промисловості : Навч. посібник / В. І. Коваль, В. А. Скороходов. – К : Професіонал, 2005. – 448с.
22. Охорона праці в Україні : нормативна база / упоряд. О.М. Роїна. – 3-є вид., змін. і доповн. – К. : КНТ, 2007. – 548с.
23. Основи охорони праці : опорний конспект лекцій / уклад. Т.В. Бровенко. – К. : КНТЕУ, 2009. – 51 с.
24. Банько В. Г. Охорона праці в туристичному комплексі : навч. посібник / В. Г. Банько. – К. : КНТ, 2010. – 232 с.
25. Основи охорони праці : навч. посібник / П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. П. Панчук, О. Г. Чорна. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 224 с.
26. Основи охорони праці. Практикум / авт.: О. А. Коваль, Р. А. Расулов. – К. : КНТЕУ, 2012. – 118 с.

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конституція України.
2. Закон України «Про охорону праці».
3. Кодекс законів про працю України.
4. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
5. Закон України «Про пожежну безпеку».
6. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
7. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
8. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. № 1112 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
10. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 08.06.2004 р. № 151.

11. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.
12. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
13. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15.
14. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
15. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
16. НПАОП 0.00-4.33-99 «Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій». Наказ Держнаглядохоронпраці від 17.06.1999 р. № 112.
17. НПАОП 0.00-6.03-93 «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.
18. НПАОП 0.00-6.13-05 «Порядок організації державного нагляду за охороною праці та гірничого нагляду в системі Держнаглядохоронпраці України». Наказ Держнаглядохоронпраці від 30.03.2004 р. № 92.
19. Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.
20. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008 р.

Інтернет-ресурси

1. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
3. <http://www.mns.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
4. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
5. <http://www.iacis.ru> - Официальный сайт Межпарламентской Ассамблеи государств-участников Содружества Независимых Государств (МПА СНГ).
6. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
7. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
8. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».

9. <http://www.oxpaha.ru> - ОХРАНА. Интернет-газета о безопасности.
10. <http://www.tehdoc.ru> - Интернет-проект «Техдок.ру» - ресурс, посвященный вопросам охраны труда и промышленной безопасности.
11. <http://www.tehbez.ru> - Проект «Охрана труда в предпринимательстве», создан в рамках «Комплексной программы развития и поддержки малого предпринимательства в г. Москве».
12. <http://www.kodeks-luks.ru> - Нормативные документы в области охраны труда:
13. <http://www.gazeta.asot.ru> - Электронная версия газеты «Безопасность Труда и Жизни».
14. <http://www.asot.ru> - Центральный сайт Ассоциации специалистов по охране труда (РФ).